

Vec: Pripomienkové konanie k materiálu rezortné číslo 150.641/2013-ANAP k Zameraniu zahraničnej a európskej politiky Slovenskej republiky na rok 2014

V zmysle čl. 13 ods. 3 a 14 ods. 6 Legislatívnych pravidiel vlády Slovenskej republiky, schválených uznesením vlády SR č. 352, v znení uznesenia vlády SR č. 693, uznesenia vlády SR č. 895, uznesenia vlády SR č. 163, uznesenia vlády SR č. 472, uznesenia vlády SR č. 210, uznesenia vlády SR č. 620 a uznesenia vlády SR č. 680 (ďalej len „legislatívne pravidlá“) zasielame hromadnú pripomienku k materiálu rezortné číslo 150.641/2013-ANAP - Zameranie zahraničnej a európskej politiky Slovenskej republiky na rok 2014.

Hromadnú pripomienku uplatňujeme v elektronickej podobe prostredníctvom Portálu právnych predpisov, zoznam fyzických osôb a právnických osôb, ktoré sa s ňou stotožnili zašleme predkladateľovi iným spôsobom v súlade s čl. 14 ods. 6 legislatívnych pravidiel.

Za splnomocencov pre zastupovanie pri rokovaní o hromadnej pripomienke určujeme JUDr. Martina Dilonga, Hviezdoslavova 1728/14, 900 25 Chorvátsky Grob a Ing. Mgr. Pavla Kosseya, Vavilovova 24, 851 01 Bratislava. Žiadame, aby v prípade, že Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky (ďalej „Ministerstvo“) úplne nevyhovie predmetnej hromadnej pripomienke verejnosti, uskutočnilo rozporové konanie v zmysle čl. 14 ods. 6 legislatívnych pravidiel. Hromadnú pripomienku je potrebné vnímať v kontexte zákona z 13. septembra 2013, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov, v zmysle ktorého má Ministerstvo s účinnosťou od 1. novembra 2013 koordinovať plnenie úloh v oblasti ľudských práv.

Znenie hromadnej pripomienky verejnosti:

Zámer Ministerstva, ktorý znie „stratégia má ambíciu reflektovať trendy vývoja ľudských práv na národnej, európskej a medzinárodnej úrovni,“ uvedený v kapitole 3 – Bezpečný a demokratický svet, podkapitole Ochrana ľudských práv, žiadame

1. upraviť, resp. doplniť tak, aby bolo zrejmé, že Slovenská republika nemá vo vzťahu k osobám s odlišnou sexuálnou orientáciou žiadne medzinárodnoprávne záväzky, ktoré by musela prijať,

2. doplniť o záväzok Ministerstva (ako ústredného koordinátora pre plnenie úloh v oblasti ľudských práv) upriamiť pozornosť na zvýšenie kvality ochrany ľudského života mladšieho ako 12 týždňov prenatálneho vývoja.

Zároveň žiadame zámer Ministerstva v podobe „podpory subjektov pôsobiacich v oblasti predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, „homofóbie“

3. doplniť o záväzok Ministerstva upriamiť pozornosť na dotačnú podporu takých projektov, ktorých obsahom bude boj s diskrimináciou ľudí nad 50 rokov,

4. doplniť podkapitolu o záväzok Ministerstva nepodporovať také projekty v rámci dotačného mechanizmu, pri ktorých aplikácií sa predpokladá zvýšená intenzita nesúhlasných stanovísk nielen rodičov, ale aj vecne príslušných členov vlády Slovenskej republiky, najmä v rezorte školstva.

Hromadnú pripomienku považujeme v celom rozsahu za zásadnú.

Odôvodnenie k bodom 1 a 2 hromadnej pripomienky:

Na úvod si dovoľujeme konštatovať, že zo zámeru Ministerstva nie je zrejmé, aké „trendy vývoja ľudských práv“ v nadväznosti na „národnú, medzinárodnú a európsku úroveň“ má v úmysle podporovať a ochraňovať. Používaním vágneho pojmového inštrumentária nemožno predpokladať ani jasnejšiu víziu, jasný cieľ v tej ktorej konkrétnej oblasti pri podpore toho konkrétneho ľudského práva. Na druhej strane, vágnosť vymedzenia „strategických oblastí“ a dáva Ministerstvu širokú manévrovaciu škálu pri výklade svojich aktivít v oblastiach, ktorých postavenie ako „ľudských práv“ je pomerene viac ako problematické a diskutabilné.

Zo Zámeru ďalej nie je zrejmé, čo možno považovať za „trendy ľudských práv“. Z doteraz známej aktivity Ministerstva v ľudskoprávnej oblasti tu existuje dôvodná obava, že spleť vágnych, nekonkretizovaných a nejasných ustanovení vytvára priestor na nové „obohatenie“ katalógu ľudských práv o tie, ktoré bezpochyby možno nazvať prívlastkom „zdanlivé“. V tejto súvislosti je potrebné spomenúť napríklad tzv. právo na manželstvo vo variácii manželstva osôb rovnakého pohlavia, ktorému predchádza legalizácia registrovaných partnerstiev. Zdôrazňujeme, že vo vzťahu k uvedenému neexistuje žiadny medzinárodnoprávny záväzok Slovenskej republiky, v zmysle ktorého by Slovenská republika mala tieto požiadavky považovať za ľudské práva a pripisovať im nadštandardné právne postavenie. Uvedené podporuje aj konštantná rozhodovacia prax takej medzinárodnoprávnej autority v oblasti ľudských práv, akou je Európsky súd pre ľudské práva v Štrasburgu. Poukazujeme napríklad na rozhodnutie vo veci 30141/04 Schalk and Kopf v Austria, z ktorého vyplýva, že Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd nezaväzuje členské štáty zaviesť alebo právne uznať manželstvá osôb rovnakého pohlavia a argumentom ad maiori ad minus možno dospieť k záveru, že ani k zavedeniu a právnenému uznaniu registrovaných partnerstiev osôb rovnakého pohlavia. Z tohto dôvodu je zrejmé, že ich Európsky súd pre ľudské práva za ľudské práva nepovažuje. Slovenská republika teda v otázke tzv. práv na manželstvo osôb rovnakého pohlavia, ako aj v otázke registrovaných partnerstiev nevykazuje žiadne právne deficit, ktoré by akokoľvek odporovali našim medzinárodným záväzkom a nemá ani iné medzinárodnoprávne záväzky vo vzťahu k osobám s odlišnou sexuálnou orientáciou, nakoľko všetky ich základné ľudské práva a slobody sú zaručené v zmysle platnej legislatívy.

Ako iniciátori hromadnej pripomienky sme presvedčení o tom, že ak má Slovenská republika reflektovať trendy vývoja ľudských práv, malo by sa tak diať na základe prejavenej vôle občanov. Za takýto prejav považujeme aj výkon zhromažďovacieho práva väčších rozmerov, konkrétne zhromaždenia Pochod za život, kde odznali okrem iného aj požiadavky pre zvýšenie kvality ochrany ľudského života mladšieho ako 12 týždňov prenatálneho vývoja.

Pod pojmom zvýšenie kvality ochrany ľudského života mladšieho ako 12 týždňov prenatálneho vývoja máme na mysli presadzovanie takej legislatívnej úpravy, kde by lekárovi vznikla povinnosť informovať ženu o

- (i) účele, povahe, priebehu a následkoch umelého ukončenia tehotenstva,
- (ii) fyzických a psychických rizikách spojených s ukončením tehotenstva,
- (iii) aktuálnom vývojovom štádiu nenarodeného dieťaťa, ktorého vývoj má byť ukončený,

(iv) o oprávnení získať záznam zo sonografického vyšetrenia, a o
(v) alternatívach k umelému ukončeniu tehotenstva, najmä o možnosti utajenia osoby v súvislosti s pôrodom, osvojenia dieťaťa po narodení alebo finančnej, materiálnej alebo psychologickej pomoci v tehotenstve, poskytovanej občianskymi združeniami, neziskovými organizáciami, nadáciami, cirkvami a náboženskými spoločnosťami.

Odôvodnenie k bodom 3 a 4 hromadnej pripomienky

Na úvod si dovoľujeme poukázať na skutočnosť, že v rámci dotačného mechanizmu Ministerstva v rámci Výzvy na predkladanie žiadostí o poskytnutie dotácie na rok 2013 (Podpora a ochrana ľudských práv a slobôd) bol celkový objem disponibilných zdrojov vo výške 900 000 EUR. Sme toho názoru, že

- finančné prostriedky v rámci výzvy sa len veľmi okrajovo použili pre podporu riešenia takého závažného ľudskoprávneho problému, akým je diskriminácia občanov starších ako 50 rokov veku,
- finančné prostriedky v rámci výzvy by sa mali používať na podporu takých projektov, kde je prítomný v zásade celospoločenský konsenzus.

K prvému bodu si dovoľujeme Ministerstvo upozorniť na dáta z materiálu Special Eurobarometer 393 – Discrimination in the European Union in 2012.¹ Na konkrétnu otázku, či bol daný respondent (zo Slovenskej republiky) svedkom alebo počul o niekom, kto by bol za posledných 12 mesiacov diskriminovaný alebo obťažovaný z určitého dôvodu, boli odpovede nasledovné:

- 23 % slovenských respondentov uviedlo ako dôvod vek nad 55 rokov,
- 13 % etnický pôvod,
- 10 % zdravotné postihnutie,
- 9 % pohlavie,
- 4 % iný dôvod,
- a až následne 3 % respondentov uviedli ako dôvod sexuálnu orientáciu a ďalšie 3 % vek pod 30 rokov.

Dáta tak ukazujú, že pri konkrétnom probléme – diskriminácii za posledných 12 mesiacov – je najčastejšie uvádzaným dôvodom vek nad 55 rokov, uvádzaný omnoho častejšie, než sexuálna orientácia.

Sme preto toho názoru, že Ministerstvo by v rámci dotačného mechanizmu malo venovať pozornosť prioritným problémom, a nie problémom, ktoré nie sú ani len na kvalitatívnej úrovni. Hoci materiál Special Eurobarometer 393 používal v rámci svojej metodiky a otázok dôvod „vek nad 55 rokov“, sme presvedčení, že do skupiny ohrozených ľudí patria v tejto súvislosti všetci päťdesiatnici, ktorí sa za znevýhodnených považujú aj pre účely zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (§ 8 ods. 1 písm. b).

Pripomíname, že ide o významnú skupinu ľudí. Podľa údajov Štatistického úradu Slovenskej republiky bolo k 31. 12. 2012 vo veku 50 až 54 rokov spolu 371 616 obyvateľov

¹ Dostupné na internete na http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_393_en.pdf.

a vo veku 55 až 59 rokov spolu 388 043 obyvateľov, čo činí až 759 659 obyvateľov (viac než 14 % obyvateľov Slovenskej republiky). Zároveň zvyrazňujeme, že ide o analytické údaje, na rozdiel od dojmov a pocitov sprevádzajúcich odhady počtu osôb s odlišnou sexuálnou orientáciou. Zásadne odsudzujeme diskrimináciu akéhokoľvek občana Slovenskej republiky, no máme za to, že finančné prostriedky určené na boj s ňou by mali byť poskytované tam, kde sa problém ukazuje ako najväčší.

Zároveň si dovoľujeme upozorniť na problematické podporovanie takých projektov, ktoré nemajú podporu nielen v rámci spoločenského diskurzu, ale ani medzi samotnými členmi vlády Slovenskej republiky. Na mysli máme napríklad projekt tzv. učebnej pomôcky pre žiakov stredných škôl a študentov vysokých škôl s podľa nášho názoru účelovo ideologickým obsahom „Vzdelávaním proti homofóbií, informovanosťou k tolerancii“². Sme presvedčení, že učebnica obsahuje nepopierateľný ideologický náboj a v spoločnosti spôsobuje rozporuplné reakcie. Navyše, nemá podporu ani rezortne príslušného člena vlády, ministra školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky („Odmietam takéto texty osobne a pokiaľ budem na ministerstve, takúto učebnicu nepodpíšem.“³). Nakoľko v dotačnom mechanizme Ministerstva nie sú finančné prostriedky nazvyš a mali by sa vynakladať efektívne, máme za to, že ich používanie by sa malo viazať na priority, kde konsenzus medzi členmi vlády Slovenskej republiky a spoločnosťou panuje, a nie na projekty, ktoré sú svojou povahou zbytočne antagonistické.

² Dostupné na internete na http://dotacie.vlada.gov.sk/2012/formular_statistiky.php?id=2326.

³ Dostupné na internete na <http://www.webnoviny.sk/slovensko/minister-caplovic-by-nepodpisal-ucen/734181-clanok.html>.